

Sygn. akt: I C 982/24 upr

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 sierpnia 2024 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Marek Adamczyk
Protokolant:	St. sekr. sądowy Kamila Salamońska

po rozpoznaniu w dniu 13 sierpnia 2024 r. w Toruniu

na rozprawie

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 955,50 zł (dziewięćset pięćdziesiąt pięć złotych pięćdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 października 2022r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałej części powództwo oddala ;

III. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 470 zł (czteryście siedemdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem zwrotu kosztów procesu.

I C 982/24

UZASADNIENIE

M. P. wniósł o zasądzenie od (...) S.A. w W. kwoty 4 805,76 zł z odsetkami tytułem odszkodowania za koszty najmu pojazdu zastępczego oraz koszty holowania, powołując się na nabycie wiarygodności od podmiotu, którego samochód uległ uszkodzeniu w wypadku komunikacyjnym spowodowanym przez kierującego, objętego ochroną pozwanego w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

Powództwo zostało uwzględnione nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, wydanym przez referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w Toruniu (k. 23).

W sprzeciwie od nakazu zapłaty (k. 29) pozwany wniósł o oddalenie powództwa. Zakwestionował legitymację procesową powoda z uwagi na „niewykazanie prawnej przyczyny przysporzenia”, skutkujące nieważnością umowy przelewu. Podał, iż zaoferował poszkodowanemu organizację najmu pojazdu zastępczego przy udziale współpracującej z nim wypożyczalni po stawce czynszu wynoszącej 75 zł za dobę. Wskazał, iż zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 24.08.2017r., III CZP 20/17, poszkodowany nie może się domagać zwrotu wydatków przekraczających koszty najmu zaproponowanego przez ubezpieczyciela. Zarzucił, że powód nie udowodnił celowości i konieczności wydatków na

najem pojazdu zastępczego po wyższej stawce i w rozmiarze przekraczającym uznane 48 dni. Zakwestionował ponadto aby ustalone przez powoda koszty holowania odpowiadały przeciętnym stawkom stosowanym przez inne podmioty, zajmujące się holowaniem uszkodzonych pojazdów.

Sąd ustalił , co następuje.

W dniu 11.07.2022r., na parkingu Centrum Handlowego (...), doszło do wypadku komunikacyjnego, w którym uszkodzony został samochód M. (...), stanowiący własność N. D.. Sprawca wypadku był ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych u pozwanego. Samochód poszkodowanej nie nadawał się do dalszej jazdy. N. D. oraz jej ojciec próbowali telefonicznie zamówić usługę holowania, jednak początkowo spotykali się z odmową z uwagi na warunki w miejscu zdarzenia (zbyt małą wysokość zadaszenia parkingu). Ostatecznie usługę podjął się wykonać powód. (...) zostało odwiezione do warsztatu naprawczego. Koszt usługi wyniósł 430,50 zł. W dniu 12.07.2022r. poszkodowana zawarła z powodem umowę najmu pojazdu zastępczego F. (...). Korzystała z niego do 5.09.2022r. Tego samego dnia powód wystawił fakturę, obejmującą czynsz najmu w kwocie 7975,26 zł i koszt holowania w kwocie 430,50 zł. W dniu 12.09.2022r. poszkodowana zawarła z powodem umowę przelewu wierzytelności wobec pozwanego ubezpieczyciela, obejmującej „prawo do dochodzenia roszczeń związanych ze szkodą wypożyczenia samochodu zastępczego i kosztów holowania”.

(dowód: - odpis umowy najmu k. 72,

- odpis umowy przelewu k. 71,

- odpis faktury k. 73,

- zeznania świadka N. D. k. 85-85v,

- okoliczności bezsporne)

Po zgłoszeniu szkody pozwany:

- poinformował poszkodowaną o możliwości zorganizowania najmu pojazdu zastępczego przy udziale współpracującej z nim wypożyczalni po stawce czynszu wynoszącej 75 zł za dobę,

- wypłacił powodowi – na podstawie upoważnienia poszkodowanej - 3600 zł, przyjmując stawkę dobową czynszu na 75 zł i zasadny okres najmu na 48 dni,

- odmówił wypłaty odszkodowania za koszty holowania pojazdu,

- w dniu 30.08.2022r. wypłacił odszkodowanie za uszkodzenie pojazdu, przyjmując, iż wystąpiła tzw. szkoda całkowita.

(okoliczności bezsporne)

Sąd zważył , co następuje.

Przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, względem których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony (art. 822 § 1 kc). Odpowiedzialność odszkodowawczą z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych regulują przepisy ustawy z 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003r., Nr 124, poz. 1152, ze zmianami; dalej „ustawa”). Zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej. Ustalenie odszkodowania z ubezpieczenia OC następuje według ogólnych zasad, określonych w art. 361-363 kc, z tym

jedynie zastrzeżeniem, że zakład ubezpieczeń zobowiązany jest wyłącznie do świadczenia pieniężnego, ograniczonego do wysokości sumy gwarancyjnej (art. 822 § 1 kc i art. 36 ust. 1 ustawy). W myśl art. 361 § 1 kc, zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W powyższych granicach naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono (art. 361 § 2 kc). Szkoda majątkowa może polegać na zmniejszeniu aktywów, zwiększeniu pasywów lub nieosiągnięciu możliwych korzyści. Ustalenie jej wysokości wymaga porównania rzeczywistego stanu majątkowego poszkodowanego oraz stanu, jaki by istniał, gdyby nie doszło do zdarzenia wyrządzającego szkodę (tzw. metoda dyferencyjna).

Uszkodzenie pojazdu mechanicznego z reguły - przynajmniej czasowo - uniemożliwia właścicielowi lub innej osobie uprawnionej (najemcy, biorącemu rzecz do używania, korzystającemu na podstawie umowy leasingu itp.) korzystanie z niego. Poszkodowany staje wówczas przed koniecznością zaspokojenia codziennych potrzeb komunikacyjnych w inny sposób niż przez wykorzystanie (uszkodzonego) pojazdu. Jeżeli pociąga to za sobą wyższe koszty, powstały w ten sposób uszczerbek majątkowy (nadwyżka ponad koszty korzystania z pojazdu, który został uszkodzony) stanowi element szkody, do której naprawienia zobowiązany jest podmiot odpowiedzialny za uszkodzenie pojazdu.

Jednym ze sposobów alternatywnego zaspokojenia potrzeb komunikacyjnych jest najęcie pojazdu zastępczego. W uchwale Składu Siedmiu Sędziów z 17.11.2011r. (III CZP 5/11) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za uszkodzenie albo zniszczenie pojazdu mechanicznego, niesłużącego do prowadzenia działalności gospodarczej, obejmuje również wydatki na najem pojazdu zastępczego. W uzasadnieniu uchwały wskazano, że nie wszystkie wydatki, pozostające w związku przyczynowym z wypadkiem komunikacyjnym, mogą być refundowane, istnieje bowiem obowiązek wierzyciela zapobiegania szkodzie i zmniejszania jej rozmiarów (art. 354 § 2, art. 362 i 826 § 1 k.c.). Na dłużniku ciąży w związku z tym obowiązek zwrotu wydatków celowych i ekonomicznie uzasadnionych, pozwalających na wyeliminowanie negatywnych dla poszkodowanego następstw, niedających się wyeliminować w inny sposób, z zachowaniem rozsądnej proporcji między korzyścią wierzyciela a obciążeniem dłużnika. Różnorodność okoliczności związanych z następstwami wypadku komunikacyjnego oraz sytuacją życiową poszkodowanego nie pozwala na formułowanie kazuistycznych wskazań; podlegają one indywidualnej ocenie. Użyteczne mogą być wskazania judykatury na tle najmu pojazdu zastępczego dla kontynuowania działalności gospodarczej.

Analiza powołanego fragmentu uzasadnienia uchwały pozwala na wnioskowanie, iż zdaniem Sądu Najwyższego najem pojazdu zastępczego zawsze pozostaje w związku przyczynowym z uszkodzeniem samochodu poszkodowanego, natomiast ocena celowości i ekonomicznego uzasadnienia związanych z tym kosztów powinna być dokonywana na płaszczyźnie ewentualnego przyczynienia się do zwiększenia szkody. Uwzględnienie wskazań judykatury na tle najmu pojazdu zastępczego dla kontynuowania działalności gospodarczej pozwala natomiast przyjąć, iż celowe będą z reguły wydatki poniesione na najęcie pojazdu zastępczego tego samego typu co uszkodzony i na czas niezbędny do naprawy albo zakupu nowego pojazdu. Najęcie pojazdu zastępczego nie będzie zaś celowe w szczególności wówczas gdy właściciel dysponuje innym pojazdem, nadającym się do wykorzystania. Używanie samochodu w sposób sporadyczny może z kolei uzasadniać ocenę, iż najęcie pojazdu zastępczego nie było ekonomicznie uzasadnione.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy poszkodowany w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczeń bezpośrednio od ubezpieczyciela. Wystąpienie takiego zdarzenia prowadzi zatem do powstania stosunku zobowiązaniowego, w ramach którego poszkodowany jest wierzycielem, uprawnionym do odszkodowania, zaś ubezpieczyciel jest dłużnikiem, zobowiązanym do odszkodowania zapłacić. Zachowanie się obydwu stron tego stosunku zobowiązaniowego podlega regułom wynikającym z art. 354 k.c.

Pozwany nie kwestionował potrzeby skorzystania przez poszkodowaną z pojazdu zastępczego. Wskazywał natomiast, że koszt najmu był zbyt wysoki ponieważ korzystała ona z tego z pojazdu zbyt długo, a ponadto nie skorzystała z możliwości najęcia pojazdu po niższej stawce dobowej czynszu, za pośrednictwem współpracującej z nim wypożyczalni. W istocie zatem pozwany zarzucał, iż poszkodowana przyczyniła się do zwiększenia szkody. Zgodnie z art. 362 kc jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega

odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron. Ciężar przytoczenia i udowodnienia okoliczności, uzasadniających obniżenie odszkodowania, obciążał pozwanego (art. 6 kc).

Zarzuty pozwanego okazały się częściowo uzasadnione.

W sprawie było bezsporne, iż pozwany poinformował poszkodowaną o możliwości zorganizowania najmu pojazdu zastępczego za zapłatą znacznie niższego czynszu, pokrywanego bezpośrednio przez ubezpieczyciela. Powód nie zaprzeczył twierdzeniu pozwanego o zawarciu umowy z przedsiębiorcą, świadczącym tego rodzaju usługi. Kwestionował natomiast realny charakter propozycji pozwanego, wskazując, iż nie sposób stwierdzić „jakie były rzeczywiste warunki najmu (...), czy i gdzie byłby dostępny dany pojazd podobny do uszkodzonego, czy obowiązywałby limit kilometrów oraz czy konieczne byłoby wpłacenie kaucji” (k. 63)”. Zarzuty powoda w tym zakresie nie mogły być uznane za zasadne. Skoro pozwany przedstawił poszkodowanej propozycję zorganizowania najmu po określonej stawce czynszu, to można domniemywać (art. 231 kc), że była to stawka, ustalona w umowie z partnerską wypożyczalnią. Domniemanie to znajduje silne wsparcie w doświadczeniu życiowym, które podpowiada ponadto, iż ubezpieczyciele zawierają umowy z dużymi przedsiębiorcami, prowadzącymi działalność na terenie całego kraju i dysponującymi dostatecznie dużą bazą pojazdów. Zatem to na powodzie spoczywał ciężar wykazania, iż w okolicznościach sprawy było inaczej. Było to zadanie trudne (z uwagi na brak kontaktu z ubezpieczycielem w sprawie najmu pojazdu za jego pośrednictwem) ale wykonalne, jednak powód mu nie podolał. Zgłoszone przez niego wnioski (pkt 6 i 7 pozwu) abstrahowały od kodeksowych reguł, określających sposób prowadzenia postępowania dowodowego i przydatność poszczególnych środków dowodowych. Przepis art. 248 kpc upoważnia sąd do zażądania od strony lub osoby trzeciej aby przedstawiła konkretny, dokładnie oznaczony dokument. Wydanie zarządzenia, zobowiązującego do przedstawienia bliżej nieokreślonego zbioru dokumentów, dotyczących określonych kwestii stanowiłoby w istocie formę – co do zasady niedopuszczalnego na gruncie legis latae - dochodzenia w celu wykrycia środków dowodowych. Stąd też powszechnie przyjmuje się, iż strona, która wnosi o wydanie przez sąd stosownego zarządzenia, powinna ten dokument szczegółowo oznaczyć (tak np. T. Demendecki: Komentarz aktualizowany do art. 248 kpc, SIP Lex). Wniosek powoda o zobowiązanie pozwanego do przedstawienia „dokumentacji, która wykaże...” (pkt 6 pozwu, k. 5), nie mógł być zatem uwzględniony. Ustalenie – na podstawie dostarczonej przez pozwanego dokumentacji - czy stawka wskazana przez pozwanego rzeczywiście występowała w cenniku oraz czy wynajmujący byłby zobowiązany do poniesienia dodatkowych kosztów (pkt 7 pozwu), nie wymagało wiadomości specjalnych, a ustalenie czy stawki powoda były rynkowe (cokolwiek by przez to rozumieć ; stawka stosowana przez przedsiębiorcę, działającego na danym rynku, jest wszak zawsze stawką rynkową), nie miało żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. W sposób oczywisty nie jest rzeczą biegłego, lecz sądu, ocena, jaka stawka czynszu byłaby - w okolicznościach sprawy - uzasadniona. Chodzi tu bowiem w istocie o ocenę prawną zakresu odpowiedzialności dłużnika. Dlatego też sąd dowód z opinii biegłego pominął (k.85v).

Nie mogła okazać się skuteczna, wywodzona zapewne na podstawie uzasadnienia uchwały SN z 24.08.2017r. (III CZP 20/17), argumentacja powoda dotycząca ogólnikowego charakteru propozycji pozwanego. Obowiązku przedstawienia przez ubezpieczyciela, już na etapie zawiadomienia o szkodzie, szczegółowej informacji o wszystkich warunkach najmu pojazdu zastępczego, proponowanego przez współpracującego z nim przedsiębiorcę, nie sposób wyprowadzić z obowiązujących przepisów prawa i - wbrew często prezentowanemu pogładowi – nie uczynił tego Sąd Najwyższy w uchwale z 24.08.2017r. Jak trafnie wskazano w literaturze, ubezpieczyciel nie prowadzi działalności w zakresie wynajmu pojazdów i nie zamierza zawierać umowy najmu z poszkodowanym, więc jego propozycja nie jest ofertą w rozumieniu art. 66 kc (tak M. O.: Wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego. Głosa do uchwały SN z 24.08.2017r., III CZP 20/17, Głosa 2019/2/110-119, (...) Lex). Wypełnienie obowiązku współdziałania przy wykonaniu zobowiązania (art. 354 § 1 i 2 kc) wymaga aby ubezpieczyciel możliwie jak najszybciej i w możliwie klarownej formie przekazał poszkodowanemu informację o podstawowych warunkach najmu, który może zorganizować, zaś na żądanie poszkodowanego – przedstawił wszelkie szczegóły oferty. Pozwany należycie wywiązał się ze swojego obowiązku.

Reasumując, pozwany przedstawił propozycję organizacji najmu pojazdu zastępczego po niższej stawce czynszu. Powód nie zdołał wykazać, iż była to propozycja nierealna. Nie przedstawił też rzeczowych argumentów, które

mogłyby uzasadnić odmowę skorzystania przez poszkodowaną z propozycji pozwanego. Do uszkodzenia pojazdu poszkodowanej nie doszło w czasie dalekiej podróży lecz na parkingu centrum handlowego. Poszkodowana nie musiała zatem podejmować pilnej decyzji co do najęcia pojazdu zastępczego (w każdym razie powód nie wykazał aby tak było). Powinna więc rozeznac się w ofertach różnych podmiotów, w tym zasięgnąć informacji u pozwanego ubezpieczyciela. Skoro tego zaniechała, przyjmując pierwszą nadarzącą się ofertę, naruszyła obowiązek dążenia do zmniejszenia rozmiarów szkody. Powyższe uzasadnia ograniczenie, spoczywającego na pozwanym, obowiązku naprawienia szkody, na podstawie art. 362 kc. Skoro pozwany oferował możliwość najęcia – w partnerskiej wypożyczalni - pojazdu tej samej klasy, co pojazd najęty u powoda, po dobowej stawce wynoszącej 75 zł, suma należnego poszkodowanej odszkodowania podlegała obniżeniu przy uwzględnieniu w/w kwoty.

Całkowicie bezzasadny był natomiast zarzut pozwanego, związany z okresem korzystania z pojazdu zastępczego (poszkodowana zwróciła pojazd zastępczy po 7 dniach od wypłaty odszkodowania za szkodę w pojeździe, ustalonego w oparciu o założenie wystąpienia tzw. szkody całkowitej).

Reasumując, należne poszkodowanej odszkodowanie z tytułu kosztów najmu pojazdu zastępczego wynosiło 4125 zł (55x75zł). Pozwany wypłacił 3600 zł. Do zapłaty pozostaje zatem 525 zł.

Również holowanie uszkodzonego pojazdu jest normalnym następstwem wypadku komunikacyjnego, wobec czego jego koszty stanowią element szkody, podlegającej naprawieniu przez dłużnika. Zobowiązany do odszkodowania powinien więc wypłacić kwotę odpowiadającą wysokości zobowiązania pieniężnego, obciążającego majątek poszkodowanego w związku z zawarciem umowy o holowanie pojazdu, a jeżeli poszkodowany spełnił już swoje świadczenie (zapłacił należność za holowanie) – wysokości uiszczonej sumy (art. 361 § 2 kc). Ciężar przytoczenia i udowodnienia okoliczności, określających wysokość odszkodowania, obciąża powoda (art. 6 kc). Odszkodowanie może ulec zmniejszeniu jeżeli poszkodowany przyczynił się do zwiększenia szkody (art. 362 kc). Ciężar przytoczenia i udowodnienia okoliczności, uzasadniających obniżenie odszkodowania, obciąża pozwanego (art. 6 kc). Pozwany nie przedstawił żadnych twierdzeń w tym zakresie, wychodząc z całkowicie chybionego założenia, iż jego odszkodowanie ogranicza się do sumy, ustalonej przy uwzględnieniu „przeciętnej stawki rynkowej”, a jej wysokość powinien udowodnić powód. Pojazd poszkodowanej po wypadku był niezdatny do dalszej jazdy i musiał być ewakuowany z parkingu centrum handlowego. W takich okolicznościach nie sposób wymagać aby poszkodowany poszukiwał najtańszej oferty holowania pojazdu. Skorzystanie z oferty powoda nie może być uznane za przyczynienie się do zwiększenia szkody, nawet jeśli istniała realna możliwość znalezienia tańszej oferty (co zresztą – w świetle zeznań poszkodowanej – jest wątpliwe).

Kauzalność jest cechą umowy przelewu, zawieranej w wykonaniu wcześniejszego zobowiązania (art. 510 § 2 kc). Umowa przelewu wierzytelności została sporządzona przy wykorzystaniu wzorca, zredagowanego bez należytej dbałości o warstwę językową oraz właściwe odzwierciedlenie jej prawnej istoty (co jest – niestety – powszechne w tego rodzaju stosunkach). Jednak uważna analiza jej treści nie pozostawia wątpliwości, że intencją stron było przeniesienie wierzytelności na zaspokojenie należności powoda za naprawę pojazdu, co odpowiada istocie odnowienia (art. 506 § 1 kc). Taki wniosek wypływa z treści § 2 umowy, przewidującej, że cedent zobowiązany będzie do zapłaty należności wynikające z faktury (za najem pojazdu zastępczego i holowanie) tylko w przypadku wypowiedzenia umowy przelewu przez cesjonariusza z powodu podania nieprawdziwych informacji co do tego, że przenoszona wierzytelność wobec ubezpieczyciela istnieje i jest wolna od obciążeń. Strony zawarły zatem umowę zobowiązującą do przeniesienia wierzytelności (o podwójnym skutku – art. 510 § 1 kc) w celu umorzenia zobowiązania cedenta, wynikającego z innego zobowiązania, opatrzoną – jak się wydaje - warunkiem (art. 89 kc). Zarzut pozwanego co do nieważności umowy przelewu był zatem bezzasadny.

Pozwany ubezpieczyciel powinien wypłacić odszkodowanie w terminie 30 dni od zgłoszenia szkody, jednak nie wcześniej niż 14 dni od przedstawienia mu faktury za najem pojazdu zastępczego i holowanie (art. 14 ust. 1 ustawy). Powód nie przedstawił żadnych twierdzeń co do wskazanych okoliczności, istotnych z punktu widzenia wymagalności dochodzonego roszczenia, a w konsekwencji - opóźnienia w jego spełnieniu (art. 476 kc). Stąd też żądanie odsetek

(art. 481 § 1 i 2 kc) mogło być uwzględnione dopiero od 15-tego dnia od daty pierwszego pisma pozwanego, z którego wynika, że przedstawiono mu fakturę (k. 19).

Mając wszystko powyższe na uwadze i na podstawie powołanych przepisów prawa, oraz art. 509 § 1 kc, sąd orzekł jak w punktach pierwszym i drugim sentencji.

O kosztach postanowiono przy uwzględnieniu zasady stosunkowego ich rozdzielenia (art. 100 kpc), mając na uwadze, iż powód, który wygrał sprawę 20 % - ach, poniósł koszty w łącznej kwocie 1317 zł (opłata od pozwu – 400 zł, wynagrodzenie pełnomocnika – 900 zł i opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł), zaś pozwany, który wygrał sprawę w 80 % - ach, poniósł koszty w łącznej kwocie 917 zł (wynagrodzenie pełnomocnika – 900 zł i opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł).